

Арх. Алексій

Слово

Paq. 361 - $\frac{25}{14}$ 50

С Л О В О
НА ДЕНЬ 950-ЛІТТЯ
ОХРЕЩЕННЯ РУСИ

~~БІБЛІОТЕКА
НАУКОВ. Т-ВА ІМ. ШВЕЧЕНКА
УЛЬВОВІ~~

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

Накладом видавництва „Церква і Нарід”
Кременець. Р. Б. 1938.

2372.24-347.4-011.1

Друк. В. Цвіка в Кіземієнцях.

Нині стою перед вами, друзі мої, претрепетний і смирений. Знаю, що мій обов'язок проголосити до вас слово, яке б живим струмком пройшло по ваших серцях, але бачу і своє безсилля, — як обійняти в короткому слові всю істоту того, що звершилося 950 літ тому назад, так і вияснити усе значення сьогоднішнього торжества... Алеж мерзота запустіння водворилася там, де довершено було охрещення Руси; уділ св. Володимира — княжий Київ — нині не може відсвяткувати цього свята, бо уста його замкнуті, і руки й ноги його звязані; не мають сил спромогтися до урочистого святкування нинішнього свята й ті, що розвіяні по усьому світі і памятають про це свято. О, якже щасливі ми, брати й сестри, що можемо найкраще відсвяткувати наше свято на тій Волині, що, по свідоцтву одного з ієрархів Волині, найліпше і най-

твердіше засвоїла й заховала основи діла св. Володимира, та ще й в тому граді, де перебував св. Просвітитель Руси і надав йому своє віковичної пам'яті ім'я. А коли дарував нам, по молитвах св. Володимира, те щастя Господь, то віримо, що Він сильний і з немічних уст, відкритих тільки для слави Божої, винести корисне і святе для спасіння і наставлення вірних.

Перш за все, перед нами величава постать св. Володимира, цього духовного родоначальника нашого. Яко язичник, це — жорстока, мстива, сластолюбна і за-сліплена поганськими забобонами людина, а став він христіянином, і великодушність, покора, співстраждання і милосердя стали яскравими рисами його духовного обличчя до того ступіня, що від хрещення Руси і до сього дня про нього згадується не інакше, як про „красне сонечко“. Яке чудо Боже! Бо ж не треба інших чудес, коли бачимо найбільше чудо — переміну духовного образу в чоловікові.

Алеж не сам тільки св. Володимир так перемінився, обновився і преобразився: він перемінив своїх підвладних аж до наших днів, бо ж св. Володимир в собі самому представляє всю історію охрещеної Руси, як і ця остання виявляє в

своїй історії душевну драму св. Володи-мира. Він довго вивідував, по словах літописців, перш ніж прийняв св. Православну віру, але вибрав ту віру, яка являється хресною, бо вимагає в муках порвати з дурним минулим, зі старими при-вичками, навіть вимагає смерти старої душі, яка смерть духовна являється смер-тю повсякденною і многократною, по на-писаному: „ради Тебе щодня вміраємо“ (Римл. VIII, 36). А такої віри якраз бажав народ наш від давна, такою вірою живе він і за весь час свого історичного жит-тя. І коли тільки вірою Христовою чоло-вік направляється до всього доброго і ко-рисного, тільки в ній знаходить правдивий закон життя і найвірніше керівництво у виконанні свого призначення й осягненні своєї вищої небесної цілі буття, то, оче-видного, народ наш ще до охрещення був здібний і готовий до прийняття христіян-ської віри, бо ж так скоро, як ні один народ в світі, покинув поганство і пока-зав в собі благодієлюбне дієство св. Пра-вослав'я. Як і його Просвітитель, народ наш прийняв від св. Православної віри та-кі якості, які цехують його й до наших днів. Саможертвена відданість Церкві, глибока покора властям предержащим

милосердя до бідних і нещасних, гостинність, сердечна участь в горі і радості ближнього, мягкосердечне незлопамятство навіть до ворогів — це християнські риси нашого народу, які він унаслідував в св. Православ'ї від свого духовного Родоначальника св. Володимира. Очевидно, душа нашого народу ніколи не була міцно звязана з поганським світоглядом, і, свободна в істоті своїй, вона була завжди близька християнству і готова до прийняття його. Один мудрець сказав, що християни — це завжди покутуючі люди, і св. Володимир, дивлячися на картину Страшного Суду, яку приніс йому православний проповідник, перевів, при допомозі благодати Божої, над собою велику роботу. Він зрозумів, що Один тільки Господь може прощати гріхи, очищати, обновляти і збавляти від вічних мук, а разом з тим пригадав, що його нарід якраз потребує віри милуючої, і рішення його прийняти віру від греків якраз виявило настрій нашого народу. Св. Володимир відгадав цей настрій і дав народові своєму ті начала, яких може невиразно, але настирлиов жаждала його душа. Про це свідчить святість життя християнського, яку виявили наші предки зараз же після охрещен-

ня, той сонм святих угодників Божих, яких видвигнув народ наш зі своєї среди, як і виявляють вони в св. Володимирові образ народнього Вождя, що зумів відгадати бажання свого народу і задоволити їх.

Сполучена з Христом, душа нашого народу швидко прикрасилася духовною красою. Пізнавши солодке, вона вже не захотіла гіркого, і для неї скучними стали пісні землі. Її сумуючий зір звернувся до неба, і вона стала подорожньою на землі, що шукає грядучого града. На зразок цього останнього, вона стала будувати і свій земний град. Звідсіль від принесеної св. Володимиром віри православної ми маємо все, що є найкращого в нашому народі, чим ми дорожимо, про що приємно мислити і що втішно бачити навкруги себе. Св. Православна віра об'єднала поділені племена словянські; вона на протязі стількох віків зберегла нашу народність, і то після багатьох переворотів, серед ворогів, які посягали на неї; св. віра православна вдихала мужність в бранях, освячувала владу, яка приходить від Бога, а також і закони і всякий добропорядок; вона утверджує порядок громадський, внушаючи кожному про святість і непреложність взаємних прав і

обовязків; св. віра, нарешті, вдихає в громадянське життя дух мира і єдиномислія, дух любови і взаїмної поваги, дух зрозуміння і милосердя, дух кротости, терпіння і великодушности.

Але і цього мало. Ми так любимо свою милозвучну, сильну і багату мову. А хто образував її на насолоду нашу? Св. віра православна, яка принесла нам перші письмена, поширила круг наших понять про Бога, з Його безконечною любовію до людей, про чоловіка, з його високим призначенням у вічності, про святі почуття правди, благочестя і чоловіколюбства. Св. віра наша освятила наше рідне слово словом Божим і богокрасними піснями церковними, а також передала нам повні життя і сили творіння святих богоносців-отців.

Св. віра, таким чином, дала нам ту правдиву освіту, яка виходить від „світа правдивого, що просвіщає усякого чоловіка, який приходить на світ“ (Іоан. I,9). Численний лик рідних нам по плоті святих угодників Божих, яких кілька десятків просіяло і в границях нашої Церкви в Польщі, найбільш на нашій Волині, свідчить яскраво про те, що св. віра наша вже давно посіяла тут насіння правдивої

освіти і виростила багато благодатних плодів. Святі угодники предстоять нині перед престолом Божим і моляться за всіх нас, даючи нам духовне щастя, покров і охорону.

Св. віра наша дала нам стільки духовних скарбів, які складають нашу культуру, що вони навіть в часи пониження і скорбот наших звертають на себе увагу цілого світа. Можна сказати, що св. віра наша зберегла для нас саму історію нашого народу — в святих наших монастирях і свв. храмах Божих. Вона також являється, може, єдиним, зате найміцнішим звязком нашим з нашими предками. Ми бо майже все втратили від попереднього життя нашого народу, але маємо храми, де молилися наші предки; ми зберегли святині, які побудовані предками і завіщані нам ними для збереження; ми заховали священі обряди віри нашої, які так любили і за які так страждали і подвизалися навіть до смерти батьки наші. Справді, коли б тепер встали з гробів своїх давні предки наші, то не пізнали б нас в звичайному житті нашому за нащадків своїх. Але вони признали б нас за своїх в свв. храмах Божих, коли ми, як і вони колись, співаємо гимни церков-

ні і згадуємо їх в молитвах своїх до Господа, Пресвятої Богородиці і угодників Божих.

Ось скільки зробив для нас св. Володимир, просвітивши 950 літ тому Русь святим хрещенням. По правді, нинішнє свято наше може бути назване святом релігійним, національним, державним і культурним. Всюди св віра наша внесла зерно добра і правди, і як щасливі ми, що на нашу долю випало щастя в цей нарочитий день принести на цьому святому місці подяку від усієї Руси св. Рівноапостольному князю Володимирові, а також відсвяткувати 950-ліття охрещення Руси, зі зрозумінням хоч в малости значення того, що звершилося коло тисячі літ тому назад. Це, може, Богом звише послана нам втіха за перенесені нашим народом на тернистому тисячелітньому шляху страждання за істину і небо від прихильників лукавства і неправди, які панують на землі — цій юдолі сумного життя. А, може, не тільки потіха, а й підстава будучої участі кращого майбутнього.

Може.. А це змушує нас задуматися над значенням цього торжества для наших днів, для нас самих, і не тільки для нашого часу і для нас, але і для нащад-

ків наших, які мають жити після нас. Перш за все, велике значення має наше торжество в наші часи, для нас, бо воно утверджує нас в тій праотечній вірі, без якої ми не можемо жити. Правда, ми часами жиємо не по-християнськи, порою насолоди цього світа доводять нас до гріхів, падіння і нечистоти, так що ми готові буваємо почувати себе громадянами тільки землі, не думаючи, звідкіля ми прийшли і куди веде наша життєва дорога. Сучасна наука, література і соціальна потуга до найкращого життя ніби тільки скріплюють нашу християнську байдужність. Але ж зібралися ми сьогодні в такій імпонуючій кількості, і непомітно, але напевно знову ожив в нас Христос, і ми готові бути Його вірними слугами. І нащо нам, справді, різні вожди і учителі, коли маємо Божественного Учителя, Який, не вагаючись, сказав, що Він знає, звідкіль прийшов і куди йде (Іоан. VII, 28; XIV, 28)? Навіщо нам та нечистота гріховна, коли ми маємо святішого Ісуса, в Котрому нічого не має для себе князь світу цього (Іоан. XIV, 30), Який оправдав Свою спасенну науку святостю Своєю? Навіщо нам різні знахори нашого життя, коли ми маємо Того Лікаря, Який

Один тільки може прощати гріхи (Мф. IX, 2), очищати обновляти?

Досить нам твердо засвоїти оці тільки правди, і віра наша буде так твердою в нас, що ніякі спокуси—духовні і матеріальні — не зможуть захитати нас.

Ми бачимо і знаємо, як злочинні люди стали правдивими слугами сатани, бо поставили собі завдання — стерти з душі народу нашого печать благодати, яка почила над Руссю після її охрещення. Їх безбожна праця цілком протилежна тому, що дав нам св. Володимир. Коли цей останній — Св. Просвітитель кличе нас до небесної батьківщини, учить страху Божому, завіщає боятися гріха, закликає до любови, навіть до ворогів, дивиться на державні і громадські установи, як на організацію добра і правди на землі, і розбиває ідолів,—сучасні безбожники, як бачимо в Радянській Росії, являються вбивцями душ людських, заманюючи людей оманами земного раю, сміючися над гріхом і чеснотами, проповідуючи клясову ненависть серед народу, утворюючи з держави організоване зло і соціяльний злочин та утворюючи нових ідолів, тонких і спокусливих, як гординя і самобоготворство чоловіка. Великий в цьому соблазн, бо комуністичні безбожники відкрито всту-

пили в боротьбу з Богом. Вони зруйнували багато храмів Божих і осквернили святиню Господню, але храм душі православної оказався і для них недоступним, їх блюзнірська рука не може коснутись того образу Христового, який вирізблений в душах людських св. Володимиром. І скільки б не старалися безбожники повернути до себе народ наш, а ми бачимо, яка ще велика кількість тих, що в сповідництві проходять своє спасення і не хочуть схилити своїх колін перед сучасними кумирами (Рим. XI, 4).

Число тих ісповідників може ще й збільшитися по мірі збільшення ріжних переслідувань Церкви Божої, але і ця сподіюся не повинна смутити віруючих, бо ж „Син Чоловічеський, також, не мав де голову приклонити“ (Мф. VIII, 20), а це значить, що тому, хто хоче йти вслід Господа, нема що надіятися від того слідування на землі втіхи, а лише недостатків, горя і скорбот. А навіть в огні страждань люди очищаються і вертаються на шляхи, які вказані Св. Володимиром. Для того бо, може, і посилає Господь православним хрещення огнем і кровію, щоб вони закалилися в тій боротьбі і потім були прикладом для своїх братів. Для то-

го, може, брати наші і розсіяні перебувають, щоб і цілому світові могли принести світ Православя, бо ж на Заході дуже є вдумливих людей, які тільки чекають, що хрест св. Православя відкриє і для них шляхи до небесного Єрусалиму через Православну Церкву, яка світліється нині кровію Своїх мучеників і подвигами Своїх ісповідників.

Як бачимо, наше нинішнє торжество викликає в нас такі побожні думки і зміцнює нам нашу віру серед сучасного безбожжа і страждань, в яких повсюди майже перебуває нині Св. Православя, а в тому й полягає велике для нас значення нинішнього торжества. Підчас його ми тепло згадуємо минуле, по минулому судимо про нинішнє і можемо звертати увагу і на будуче.

О, те майбутнє... Коли намагаємося підняти завісу того таємного майбутнього, — страшно становиться... А що, думається, як нинішнє хитання умів буде усе поширюватися і збирати для себе все більші жнива? А що, коли гріхи наші переповнили чашу гніву Божого? А що, коли цей ювілейний рік є для нас судним, і Господь вже важить нас на вазі правди Своїї?... О, горе тоді...

Але віряться, що ще не кінець, але: почувається, що образ Христовий, начертаний в душі нашого народу, ще хранимо ми непорушно. А будуче? Воно залежить від вірності минулому. Сьогодні імя св. Володимира усі ми маємо на устах; сьогодні велике діло його ми переживаємо в серцях; сьогодні образ його перед нашими очима. Даймо ж перед лицем нашого Духовного Родоначальника обітницю—заховувати в чистоті свою віру православну і берегти свою народність, як талант, одержаний нами, по думці Божій, звише, і будуче забезпечено. Коли ми в цілості, чистоті й непорушності передаємо ті скарби, як найдорогоцінніше насліддя, нащадкам нашим, то й вони будуть близькі нам, як близькі нам предки наші. І як ми молимося за отців і матерів наших в свв. храмах, так і нащадки наші піднесуть колись молитву свою за нас в таких же свв. храмах.

А до Родоначальника нашого — св. Володимира най постійно буде звернутий наш зір, як до нашого Просвітителя і ходатая перед Богом. 950 літ тому він відродив нас духовно в купелі хрещення; його ж молитвами най відродиться наш народ, омившись своїми покайнними слізьми, наче другим охрещенням. Амінь.

0,45
(1986)

р 1 6346

Рл 6346

Арх. Алексій

С Л О В О